

“ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” : การตีความละครพูดชวนหัวใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผ่านศิลปะการแสดงร่วมสมัย

“Luk Mai Why/Waay/Wai/ Puang” : The Comedies of King Rama VI’s: The New Interpretation of King Rama VI’s Comedies Through Performing Arts

Received:	November	1, 2022
Revised:	May	26, 2022
Accepted:	May	30, 2022

ปวาริส มินา (Pawaris Mina)*

ณัฐภรณ์ สติตวราท (Nattaporn Sathitwarathorn)**

ภัทรธา โต๊ะบุรินทร์ (Pattru Toburin)***

ธีรพล กลิ่นมงคล (Theerapol Klinmongkol)****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผลิตผลงานสร้างสรรค์เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากตีความ สังเคราะห์ และประกอบสร้าง จากบทละครพูดชวนหัว เรื่อง วิไลเลือกคู่ ตบตา และหลวงจำเนียรเดินทางของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในประเด็นร่วมสมัย และเพื่อสืบทอดและต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในมุมมองของศิลปะการแสดงร่วมสมัย ผลการวิจัยพบว่าละครเวทีร่วมสมัย เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” มุ่งเน้นการสะท้อนแนวคิดบทบาทของสตรีทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงการสะท้อนบริบททางสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ผ่านการประกอบสร้างเป็นบทละครร่วมสมัยที่น่าเสนอเรื่องราวของผู้หญิง 3 คน 3 ช่วงวัย ทั้งนี้จากการถอดบทเรียนคณะทำงานและผู้ชมการแสดงพบว่าการผลิตผลงานสร้างสรรค์เรื่องนี้ก่อให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบทอดการแสดงละครพูด และเกิดสำนึกในการเผยแพร่ศิลปะการละครร่วมสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้เป็นที่ประจักษ์ต่อไป

คำสำคัญ : ศิลปะการแสดงร่วมสมัย, ละครพูดชวนหัว, บริบททางสังคม, การตีความใหม่

* อาจารย์, ดร., สังกัดภาควิชาภาษาไทยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร / pawaris_8@hotmail.com

Lecturer, Ph.D., Department of Drama and Music, Faculty of Arts, Silpakorn University /

pawaris_8@hotmail.com

** อาจารย์, ดร., สังกัดภาควิชาภาษาไทยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร / satnattaporn@gmail.com

Lecturer, Ph.D., Department of Drama and Music, Faculty of Arts, Silpakorn University /

satnattaporn@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., สังกัดภาควิชาภาษาไทยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร / pattrasu@gmail.com

Assistant Professor, Ph.D., Department of Drama and Music, Faculty of Arts, Silpakorn University /

pattrasu@gmail.com

**** นักวิชาการอิสระ/ t_artssu@gmail.com

Independent Scholar / t_artssu@gmail.com

Abstract

This article aims to study the stage production of “Luk Mai Why/Waay/Wai/ Puang” which is adapted from three King Rama XI’s comedies. “Wi Lai Luek Khu,” “Top Ta” and “Luang Cham Nien Dern Thang” were interpreted, synthesized, and constructed in contemporary theme to preserve and utilize the knowledge of the comedies in the perception of contemporary theatre. “Luk Mai Why/Waay/Wai/ Puang” presented the woman role in all periods. Thai society was also projected by contemporary theatre which was presenting three stories of three different age women. By interpreting comments of production team and audiences, this study found that the stage production created the sense of King Rama XI’s comedy preservation and promulgation.

Keywords : Contemporary Theatre, Comedy, Social context, New Interpretation

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 6 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ตลอดรัชสมัยของพระองค์นั้นทรงแสดงพระอัจฉริยภาพและทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจในหลายสาขา ทั้งด้านการเมืองการปกครอง การทหาร การศึกษา การสาธารณสุข การต่างประเทศ และที่สำคัญที่สุดคือ ด้านวรรณกรรมและอักษรศาสตร์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทร้อยแก้วและร้อยกรองไว้นับพันเรื่อง จึงทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญาเมื่อเสด็จสวรรคตแล้วว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระปรีชาสามารถด้านการละครเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ทรงได้รับการถวายพระนามว่า “บิดาแห่งการละครพูด” ของไทย โดยพระองค์ทรงนำการละครแบบตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ในสังคมไทย เพื่อให้คนไทยได้รู้จักศิลปะการแสดงที่กำลังเป็นที่นิยมในประเทศทางตะวันตกสมัยนั้น จากนั้นมาศิลปะการแสดงประเภทละครพูดก็ได้รับความนิยมตราบถึงปัจจุบัน

ภาควิชาภาษาไทยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของพระราชวังสนามจันทร์ อันเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกทั้งภาควิชาภาษาไทยสังคีตในฐานะสถาบันที่นอกจากจะทำหน้าที่ในการพัฒนาการเรียนรู้อักษรศาสตร์และวัฒนธรรมแก่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไปแล้ว ยังมีปณิธานที่จะอนุรักษ์ เผยแพร่ และต่อยอดองค์ความรู้เรื่องศิลปะการละครตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์

ดังนั้น เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติและต่อยอดองค์ความรู้จากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คณะผู้วิจัยจึงเลือกที่จะนำเอาบทพระราชนิพนธ์ที่เป็นบทละครพูดชวนหัวจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “วิไลเลือกคู่” “ตบตา” และ “หลวงจำเนียรเดินทาง” ซึ่งเป็นบทละครพูดชวนหัวที่ทรงดัดแปลงจากบทละคร ภาษาฝรั่งเศส มาผ่านกระบวนการตีความใหม่ร่วมกับการวิเคราะห์ด้วยประเด็นทางสังคมร่วมสมัย เพื่อ

นำมาประกอบสร้าง และประดิษฐ์ขึ้นใหม่ เป็นบทละครที่มีมุมมองใหม่ทางสังคมโดยนำเสนอในรูปแบบศิลปะการแสดงร่วมสมัยสู่สาธารณะ

ในการผลิตผลงานสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงร่วมสมัย คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงคุณค่าแห่งพระราชนิพนธ์บทละครดังกล่าวว่ามีความสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งในด้านอักษรศาสตร์และวรรณกรรมบทละคร อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงรักษาสาร (Massage) หรือแก่นเรื่อง (Theme) ได้ตามบทประพันธ์ดั้งเดิม ซึ่งนับเป็นคุณสมบัติสำคัญยิ่งในการดัดแปลงบทละคร ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงจะคงไว้ซึ่งสารหรือแก่นเรื่อง และจะต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องบทพระราชนิพนธ์ โดยเพื่อขยายแก่นเรื่องเดิมที่มีอยู่และเป็นการสร้างภาพใหม่ โดยเลือกที่จะดัดแปลงพระราชนิพนธ์บทละครทั้งสามเรื่องเพื่อให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการผลิตผลงานสร้างสรรค์เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” อันเป็นผลงานที่เกิดจากตีความ สังเคราะห์ และประกอบสร้าง จากบทละครพูดชวนหัวเรื่อง วิไลเลือกคู่ ตบตา และหลวงจำเนียรเดินทางของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ในประเด็นร่วมสมัย

2. เพื่อสืบทอดและต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในมุมมองของศิลปะการแสดงร่วมสมัย

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันสืบค้นและกลั่นกรองนิยามความหมายของคำสำคัญเพื่อความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ละครพูดชวนหัว คือ ละครที่มีเนื้อหาเบาสมอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน และความตลกขบขันแก่ผู้อ่านและผู้ชมการแสดงละคร เนื้อหาของเรื่องปรากฏในรูปของการเสียดสีล้อเลียน เช่น การล้อเลียนบุคคลหรือขนบธรรมเนียมของสังคม เป็นต้น ทั้งนี้ ละครพูดพูดชวนหัวมักจะนำเสนอมนุษย์และสังคมด้วยสายตาที่เป็นจริงและนำความล้มเหลวหรือความบกพร่องของมนุษย์มาสร้างให้เกิดความขบขัน โดยจะแสดงความตลกขบขันผ่านบทสนทนา และลักษณะท่าทางของตัวละคร

นอกจากนี้ ยังได้นิยามความหมายของคำว่า “ศิลปะการแสดงร่วมสมัย” ไว้ว่า ผลงานการแสดงที่ได้รับการพัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นในยุคสมัยหรือในเวลาเดียวกัน หรือเกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน โดยมีวัฒนธรรมเป็นรากฐานในการสร้างสรรค์ หรืออาจสร้างสรรค์ขึ้นโดยไม่มีกระบวนการหรือแนวความคิดทางสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบันเป็นพื้นฐาน หรือสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อรับใช้สังคมไทยยุคปัจจุบันที่เกิดจากความคิดและประยุกต์ใช้อย่างบูรณาการ สอดคล้อง สัมพันธ์ และส่งผลต่อกันระหว่างศิลปะการแสดงและวัฒนธรรม

นอกจากการนิยามความหมายเพื่อความเข้าใจอย่างชัดเจนแล้ว การวิจัยครั้งนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับแนวความคิดเรื่องการประกอบสร้าง (Construction) และบทบาทของสตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือแนวความคิดเรื่องการประกอบสร้าง (Construction) ซึ่งเป็นกระบวนการทัศนคติแนวหลังสมัยใหม่ (Postmodern) เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดหลักเรื่อง “สัญศาสตร์” ที่ถือกำเนิดขึ้นมาจากความคิดของแฟร์ดีน็อง เดอร์ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ที่ต้องการจะศึกษาระบบการสื่อความหมายประเภทต่าง ๆ ภายในชีวิตสังคม

แฟร์ดีน็อง เดอร์ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ตั้งชื่อวิชาการศึกษาด้านระบบการสื่อความหมายว่า “สัญวิทยา” (Semiology) โดยเน้นที่การศึกษาลักษณะของระบบที่ทำงานโดยอิงกับความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างหน่วยภายในที่เรียกว่า “โครงสร้าง” ซึ่งประมาณศตวรรษที่ 20 แนวคิดเรื่อง “โครงสร้าง” เริ่มได้รับการยอมรับจากนักวิชาการ จึงได้รับการพัฒนาเป็นวิชา “สัญศาสตร์โครงสร้าง” (Structural Semiotics) ที่มุ่งเน้นให้มนุษย์เกิดความเข้าใจในความสลับซับซ้อนของวัฒนธรรมมนุษย์ และมีการนำแนวคิดเรื่องนี้ไปใช้วิเคราะห์ผลผลิตทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นตำนาน พิธีกรรม ระบบเครือญาติ และกระบวนการสื่อความหมายที่มนุษย์กระทำต่อกันในสังคม อาทิ เครื่องแต่งกาย เครื่องอุปโภคบริโภค สื่อสารมวลชน รวมทั้งงานศิลปะ อันได้แก่ วรรณกรรม ภาพยนตร์ และการแสดงละคร (Prachakul, 2552: 242-243)

แนวความคิดเรื่องการประกอบสร้าง (Construction) อันเป็นส่วนหนึ่งของวิชา “สัญศาสตร์โครงสร้าง” (Structural Semiotics) ถูกนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ภาพยนตร์อย่างแพร่หลาย เนื่องจากนักวิชาการและนักวิจารณ์ภาพยนตร์เชื่อกันว่าภาพยนตร์เป็นเรื่องของการประกอบสร้าง (Construction) ทั้งสิ้น และมุ่งเน้นที่จะทำความเข้าใจ “ความหมายในเรื่องเล่า” อันเป็น “สัญญนิยมทางวัฒนธรรม” (Cultural Convention) ประการหนึ่ง โดยสนใจที่จะศึกษานัยความหมายของสถานที่และยุคสมัย ตลอดจนพฤติกรรมและการแสดงออกของตัวละคร ซึ่งเชื่อกันว่าล้วนผูกพันกับอุดมการณ์และบริบททางวัฒนธรรมของยุคสมัยในเรื่องเล่านั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงในภาพยนตร์เมื่อสามสิบสี่ปีที่แล้วมักจะดูสงบบางเบา เรียบร้อย เป็นข้างเท้าหลัง แต่ผู้หญิงในภาพยนตร์ปัจจุบันต้องเป็นตัวของตัวเอง รู้จักถกเถียงผู้ชาย และอาจจะต้องค่อนข้างก้าวร้าวจึงจะแลดูดี ในโลกของความจริงนั้นผู้หญิงได้เปลี่ยนแปลงไปเพียงไรและอย่างไรนั้นไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญ แต่ที่สำคัญต่อการวิเคราะห์ คือ คติทางวัฒนธรรม (หรือมายาคติว่าด้วยผู้หญิง) ได้เปลี่ยนแปลงไป และภาพยนตร์ทั้งหลายก็ได้รับมรดกเอาสัญญนิยมทางวัฒนธรรมในประเด็นดังกล่าวมาประกอบสร้างเพื่อยืนยันองค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องเล่า (Prachakul, 2552: 245-248)

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดเรื่องการประกอบสร้าง (Construction) เป็นการแสดงให้เห็นถึง “ระบบของความหมายแฝง” หรือ “ความหมายในเรื่องเล่า” ซึ่งต่อมาก็ได้เป็นแนวทางสำคัญให้เกิดการพัฒนาเป็นแนวคิดในเรื่องการรื้อสร้างความหมายซึ่งปฏิเสธการยึดเหตุผลเดียวเป็นศูนย์กลาง (Logocentrism) ของฌาคส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida) ที่มองว่าเมื่อสัญญาหรือความหมายใด ๆ เกิดขึ้นจากกระบวนการประกอบสร้าง (Construction) แล้วสัญญาหรือความหมายดังกล่าวก็สามารถผ่านกระบวนการรื้อถอน (Deconstruction) และกระบวนการสร้างขึ้นมาใหม่ (Reconstruction) ได้ด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบันนักวิชาการด้านวัฒนธรรมศึกษาได้นำแนวความคิดเรื่องการประกอบสร้าง (Construction) มาใช้วิเคราะห์ความเป็นจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) อย่างแพร่หลาย โดยมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์สื่อและสื่อมวลชนว่าไม่ได้เป็นแต่เพียงช่องทางหรือพาหะ (Channel) ในการเผยแพร่และถ่ายทอดวัฒนธรรมเท่านั้น แต่สื่อมวลชนยังเป็น “แหล่งกำเนิดในการสร้างสรรค์” (Generator) ของสังคมเพราะการสื่อสารนั้นเป็นกระบวนการทางสัญลักษณ์ที่ทำการสร้างสรรค์ รักษา แก้ไข และตกแต่งความเป็นจริงหนึ่ง ๆ ด้วยแนวคิดการสร้างความเป็นจริงทางสังคมมองว่า สิ่งที่เราเรียกว่า “ความเป็นจริง” (Reality) นั้นมิใช่เป็นสิ่งที่มียอยู่แล้ว แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น (Construct) และเชื่อว่าในสังคมยุคปัจจุบันนี้สื่อมวลชนเป็นสถาบันสำคัญที่

จัดวางรูป (Structure) ความเป็นจริง ดังที่ สตีวอร์ต ฮอลล์ (Stuart Hall) ได้เสนอไว้ว่า สื่อไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่ครอบงำหรือสะท้อนสังคมในเชิงอุดมการณ์เท่านั้น แต่สื่อยังได้ทำหน้าที่เป็น “ตัวประกอบสร้างความเป็นจริงของสังคม” (Social Construction of Reality) อีกด้วย

นอกจากการทำความเข้าใจแนวความคิดเรื่องการประกอบสร้าง (Construction) แล้ว การทำงานวิจัยครั้งนี้ต้องทำความเข้าใจเรื่องบทบาทของสตรี ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้กำลังได้รับความสนใจในปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลมาจากแนวคิดเรื่องสตรีนิยมที่เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา โดยแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่ต้องการต่อสู้เพื่อยกระดับสถานภาพของผู้หญิงให้ทัดเทียมผู้ชาย เพราะเชื่อว่าระบบสังคมเป็นระบบที่เพศชายเป็นใหญ่ จึงทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำทางเพศ ผู้หญิงถูกกดขี่ และได้รับความไม่เป็นธรรม

บทบาทและสถานภาพของสตรีในประเทศไทยนั้นมีวิวัฒนาการตามยุคสมัย ในอดีตนั้นผู้หญิงไทยด้อยกว่าผู้ชาย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะสังคมไทยรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียผ่านทางศาสนา และจากสังคมของจีน เพราะในอดีตประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของสองประเทศนี้มาก แต่ประเทศไทยก็นับได้ว่าโชคดีที่ไม่มีค่านิยมกดขี่ผู้หญิงอย่างชัดเจน (Phenprapha, 2549: 25)

อย่างไรก็ตาม ในสังคมปัจจุบันบทบาทของสตรีได้พัฒนาไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ดังจะสังเกตได้ว่าบทบาทของสตรีนั้นมีหลายด้าน อาทิ บทบาทด้านการเมือง บทบาททางกฎหมาย บทบาททางการศึกษา บทบาทของการเป็นแม่บ้าน บทบาททางธุรกิจ บทบาททางสังคม และบทบาททางวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงได้รับการพัฒนามากขึ้น

วิธีวิจัย

1. ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัว เรื่อง วิไลเลือกคู่ ตบตา และหลวงจำเนียรเดินทาง และรวบรวมข้อมูลพระอัจฉริยภาพด้านการละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

2. วิเคราะห์พระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่อง วิไลเลือกคู่ ตบตา และหลวงจำเนียรเดินทาง โดยละเอียด รวมถึงวิเคราะห์แนวคิดบทบาทของสตรีและบริบททางสังคมไทยที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ทั้ง 3 เรื่อง

3. ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสตรีและบริบททางสังคมไทยในพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวทั้ง 3 เรื่อง กับบทบาทของสตรีและบริบททางสังคมปัจจุบัน จนนำไปสู่การประกอบสร้างเป็นบทละครเวทีร่วมสมัย เรื่อง “ลูกไม้ Why/ว้าย/วัย ปวง” เพื่อจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานละครเวทีร่วมสมัยต่อไป

4. ทดลองสร้างสรรค์ละครเวทีจากบทละครที่ผ่านการประกอบสร้าง โดยทดลองนำบทละครที่ได้มาจัดแสดงโดยผ่านการตีความของนักศึกษาที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะด้านศิลปะการแสดง และเพื่อให้กระบวนการทดลองสมบูรณ์จึงได้จัดแบ่งนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ดำเนินการจัดแสดงละครเวทีพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัว เรื่อง วิไลเลือกคู่ กลุ่มที่ 2 ดำเนินการจัดแสดงละครเวทีพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัว เรื่อง ตบตา กลุ่มที่ 3 ดำเนินการจัดแสดงละครเวทีพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัว เรื่อง หลวงจำเนียรเดินทาง และ กลุ่มที่ 4 ดำเนินการจัดแสดงบทละครเวทีที่ประกอบสร้างขึ้นใหม่ เรื่อง “ลูกไม้ Why/ว้าย/วัย ปวง”

5. ส่งเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองสร้างสรรค์ละครเวทีจากบทละครที่ผ่านการประกอบสร้างเพิ่มเติม
6. ดำเนินการคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อมการแสดงละครเวทีจากบทละครเรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัยป่วง” เพื่อเตรียมการจัดแสดงพร้อมการเสวนา
7. จัดแสดงผลงานสร้างสรรค์ จัดการเสวนาทางวิชาการหลังการแสดง และจัดเผยแพร่นิทรรศการพระอัจฉริยภาพด้านการละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
8. จัดกระบวนการถอดบทเรียนและสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

ละครเวทีร่วมสมัย เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ป่วง” มุ่งเน้นการสะท้อนแนวคิดบทบาทของสตรีและบริบททางสังคมไทย โดยเป็นการประกอบสร้างเรื่องราวของผู้หญิง 3 คน 3 วัย 3 บทบาท ใน 3 ฉากการแสดง ประกอบด้วย หญิงสาวแรกเริ่มในบทบาทของ “ลูกสาว”, หญิงสาววัยแรกแย้มในบทบาท “ว่าที่ภรรยา/เมีย” และ หญิงสาววัยผู้ใหญ่ในบทบาทของ “แม่” โดยทั้ง 3 ฉากการแสดงประกอบไปด้วยรายละเอียดดังนี้

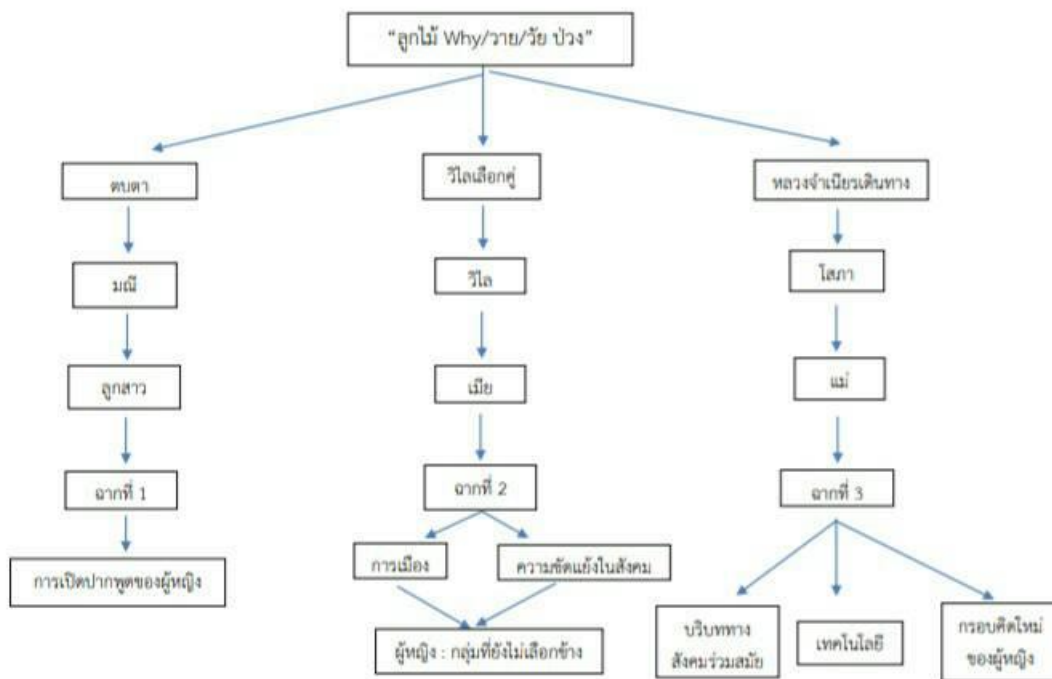
ฉากที่ 1 ตอน “ลูกไม้ Whyป่วง” เป็นการนำเรื่องราวของ “แม่มณี” ตัวละครหญิงจากเรื่อง “ตบตา” มาประกอบสร้างใหม่ ในมุมมองที่ไม่ปรากฏอยู่ในบทพระราชนิพนธ์ดั้งเดิม เนื่องจากในบทพระราชนิพนธ์ “ตบตา” แม่มณีเป็นตัวละครสำคัญในฐานะลูกสาวของนายแพทย์คำและนางปลั่ง วิมะโลสถ ผู้ที่เป็นชนวนก่อให้เกิดเหตุการณ์ “ตบตา” ต่าง ๆ นานาขึ้นระหว่างครอบครัวของตนกับครอบครัวของฝ่ายชายที่หมายปองจะมาสู่ขอแม่มณีให้กับลูกชาย การตบตาในละครเป็นไปเพียงเพื่อต้องการสร้างภาพครอบครัวของตนให้ดูเป็นบุคคลชั้นสูงทั้งที่จริงแล้วเป็นเพียงครอบครัวชนชั้นกลางใหม่ในยุคสมัยนั้น “แม่มณี” ในบทพระราชนิพนธ์ดั้งเดิมแทบจะไม่มีบทบาทอะไรเลย แต่ “แม่มณี” ในบทละครตอนนี้ถูกประกอบสร้างให้เป็นผู้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในมุมมองของเธอเอง เป็นมุมมองของหญิงสาวในวัยแรกเริ่มที่แสดงถึงบทบาทการเป็น “ลูกสาว” ของหญิงไทยทั้งในสมัยก่อนและอาจรวมมาถึงยุคสมัยปัจจุบัน

ฉากที่ 2 ตอน “ลูกไม้ วัยป่วง” เป็นการนำเรื่องราวของ “วิไล” ตัวละครหญิงจากเรื่อง “วิไลเลือกคู่” มาประกอบสร้างใหม่ โดยในบทพระราชนิพนธ์ดั้งเดิมเป็นเรื่องราวของการดูตัวเพื่อเลือกคู่ครองของ “วิไล” หลานสาวคุณหญิงผู้สูงศักดิ์ ที่จะลงเอยกับใครระหว่างนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญสติปัญญากรรม หรือนายทหารหนุ่มผู้ร้าวแกร่ง ท่ามกลางความขัดแย้งสับสนในเรื่องวิชาชีพระหว่าง “ทหารกับนักปราชญ์” ในการประกอบสร้างขึ้นใหม่เป็นบทละครในตอนนี้ “วิไล” หญิงสาววัยแรกแย้มผลิบานที่มลหม่อมมารุ้มล้อมกับบทบาทของการจะต้องเป็น “ภรรยา/เมีย” เธอจะตัดสินใจอย่างไร ทั้งนี้ ในบทละครตอนนี้ได้มีการปรับเรื่องราวย้อนหลังให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน จึงได้สอดแทรกความขัดแย้งในเรื่อง “ทหารกับนักวิชาการ” เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพของสงครามตัวแทนที่กำลังปรากฏอยู่ในสภาวะปัจจุบันของสังคมไทย

ฉากที่ 3 ตอน “ลูกไม้ วัยป่วง” เป็นการนำเรื่องราวของ “โสภา” ตัวละครหญิงจากเรื่อง “หลวงจำเนียรเดินทาง” มาประกอบสร้างใหม่ ในมุมมองที่ไม่ปรากฏอยู่ในบทพระราชนิพนธ์ดั้งเดิม ซึ่งเป็นเรื่องราวการพยายามเอาชนะใจหลวงจำเนียรของชายหนุ่ม 2 คน เพื่อที่จะได้ครอบครองลูกสาวของหลวงจำเนียรคือ “โสภา”

นั่นเอง บทละครดั้งเดิมแสดงให้เห็นถึงภาวะของสังคมที่ลูกสาวเป็นสมบัติของพ่อแม่การตัดสินใจใด ๆ จึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่เป็นใหญ่ “วิไล” ในบทละครตอนนี้ถูกประกอบสร้างให้เป็นผู้เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นต่อกับพระราชินิพนธ์เดิม เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในมุมมองของหญิงสูงวัยที่ต้องสวมบทบาทการเป็น “แม่” ที่แม้เวลาจะเปลี่ยนไปแต่ดูเหมือนความเชื่อในเรื่องที่ลูกสาวเป็นสมบัติของพ่อแม่จะไม่ได้เปลี่ยนแปลง

กระบวนการในสร้างสรรค์บทละครเรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” สามารถนำเสนอผ่านแผนผังได้ดังนี้

จากแผนผังข้างต้นได้แสดงถึงโครงสร้างในการประกอบสร้างบทละครเวทีเรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” ซึ่งเกิดจากการศึกษาวิเคราะห์พระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทั้ง 3 เรื่อง รวมถึงการศึกษาแนวคิดด้านสตรีนิยมและบริบททางสังคม เพื่อสร้างสรรค์เป็นบทละครเวทีร่วมสมัย โดยเป็นการประกอบสร้างเรื่องราวของผู้หญิง 3 คน 3 วัย 3 บทบาท ใน 3 ฉากการแสดง โดยนำตัวละครหญิงจากละครพูดชวนหัวทั้ง 3 เรื่อง ซึ่งในบทพระราชินิพนธ์เดิมเป็นบทบาทของผู้หญิงที่เป็นเพียงดอกไม้ประดับในบทละคร ด้วยบริบทของสังคมสมัยก่อนผู้หญิงเป็นเพียงช้างเท้าหลังที่มีหน้าที่ปฏิบัติตัวตามที่ผู้ชายกำหนดเท่านั้น

ที่มาของชื่อเรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง”

ละครเวทีร่วมสมัยเรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” คำว่า “ลูกไม้” ต้องการจะสื่อถึงความเป็นผู้หญิงที่ถูกยกขึ้นมาเป็นตัวเอกในบทละคร คำว่า “ปวง” หมายถึง ความปั่นป่วนวุ่นวายที่เกิดขึ้นในละครเมื่อผู้หญิงที่ควรอยู่ในกรอบที่สังคมขีดเส้นให้มาตลอดลุกขึ้นมาตั้งคำถามถึงความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยโดย ฉากที่ 1 คำว่า

“Why” หมายถึง การตั้งคำถามของผู้หญิงที่มีต่อโลก สังคม และบทบาททางเพศสภาพ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีตัวละคร “แม่มณี” จากเรื่อง “ตบตา” ที่เป็นตัวแทนของหญิงสาวแรกเริ่มในบทบาทของ “ลูกสาว” ได้มีโอกาสในการ “พูด” จากที่ในบทละครดั้งเดิมเธอแทบจะไม่ได้พูดอะไรเลย ขณะที่ ฉากที่ 2 คำว่า “ว้าย” นั้นมุ่งสะท้อนให้เห็นสภาวะความวุ่นวายของสังคมที่มีต่อผู้หญิงในประเด็นการเลือกคู่ครอง โดยมีตัวละคร “วิไล” ตัวแทนหญิงสาววัยแรกแย้มในบทบาท “ว่าที่ภรรยา/เมีย” จากเรื่อง “วิไลเลือกคู่” มาทำหน้าที่ในการเสนอความคิดของเธอที่มีต่อสังคมเช่นกัน และ ฉากที่ 3 “ว้าย” ที่ต้องการสื่อถึง ช่วงวัย หรือ อายุ ที่สัมพันธ์กับช่องว่างทางความคิด เทคโนโลยี และบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยมีตัวละคร “โสภา” จากเรื่อง “หลวงจำเนียรเดินทาง” เป็นตัวแทนของหญิงสาววัยผู้ใหญ่ในบทบาทของ “แม่” ที่สุดท้ายก็กลับมาเป็นคนที่ เจ้ากี้เจ้าการวุ่นวายกับการมีหรือไม่มีคู่ของลูกสาวในฐานะแม่ที่ไม่แตกต่างจากแม่ส่วนใหญ่ในสังคม

การสังเคราะห์ ตีความเพื่อประกอบสร้างบทละครเวทีร่วมสมัย เรื่อง “ลูกไม้ Why/ว้าย/ว้าย ป่วง”

ในพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่อง “ตบตา” คณะผู้วิจัยพบว่าบทละครเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นบทบาทสตรีในฐานะลูกสาวที่ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใด ๆ ได้ ตัวละครผู้หญิงในบทละครเรื่องนี้ชื่อ “มณี” เป็นหญิงสาวที่เรียบร้อย พุดน้อย ทำตามสิ่งที่พ่อและแม่เห็นว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมทุกอย่าง โดยเฉพาะการเลือกคู่ครองที่แม้คนที่พ่อและแม่มุ่งหวังให้แต่งงานด้วยนั้นจะเป็นคน ๆ เดียวกับคนที่ตนเองรัก แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์เข้าใจผิดในเรื่องฐานะอันนำมาสู่การบอกเลิกกันโดยผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย “มณี” ก็ไม่สามารถแสดงการโต้แย้งต่อสิ่งที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด เธอให้สิทธิ์ในการตัดสินใจกับพ่อและแม่เป็นหลัก ทั้งนี้ บทละครเรื่อง “ตบตา” สะท้อนให้เห็นบทบาทของสตรีในบริบทของสังคมในสมัยนั้นว่าการทำตามสิ่งที่พ่อและแม่ประสงค์นั้นถือเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูทางหนึ่ง และเป็นสิ่งที่สตรีทุกคนในสังคมควรยึดปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่คือมอบความรักและดูแลเอาใจใส่ลูก ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของสตรีผู้เป็นลูกจึงสมควรที่จะตอบแทนพ่อแม่ด้วยการประพฤติตนให้พ่อแม่มีความสุขสมกับที่ท่านได้มอบทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ลูก นอกจากนี้ในพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่อง “ตบตา” ยังสะท้อนประเด็นเรื่องการพูดโกหกหลอกลวงและการพูด โอ้อวด เพื่อให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองนั้นเป็นคนที่มีฐานะมั่งคั่งและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่มี ความเป็นสากลสามารถพบเห็นได้ในทุกยุคทุกสมัย เพราะมนุษย์เรานั้นมักให้ความสำคัญกับชื่อเสียงเกียรติยศและการนับหน้าถือตาในสังคม ก่อนที่จะพิจารณาถึงลักษณะนิสัยเป็นสำคัญ

คณะผู้วิจัยพบว่า คติค่านิยมความเชื่อที่ว่าทำตามในสิ่งที่พ่อและแม่ต้องการหรือวางแผนไว้ให้ นั้น เป็นสิ่งที่สตรีในฐานะลูกสาวควรเชื่อฟังและปฏิบัติ โดยไม่ควรแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งโดยเฉพาะเรื่องการเลือกคู่ครองตามที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่อง ตบตา เป็นประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมในปัจจุบันนั้น จะพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ในการประกอบสร้างบทละครร่วมสมัยจากพระราชนิพนธ์บทละครเรื่อง “ตบตา” นั้น คณะผู้วิจัยได้นำลักษณะของตัวละครที่ชื่อ “มณี” มานำเสนอผ่านบริบทของสังคมสมัยปัจจุบันที่ผู้หญิงกล้าที่จะพูดหรืออธิบายความรู้สึกให้กับทุกคนได้รับรู้ ไม่เขินอายหรือเก็บสิ่งที่อยากจะบอกไว้ในใจดังเช่นในอดีต ดังนั้น มณีที่ปรากฏในฉากที่ 1 ของบทละครร่วมสมัย จึงเป็นตัวละครที่ ถูกประกอบสร้างให้เป็นผู้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในมุมมองของเธอเอง เป็นมุมมองของหญิงสาวในวัยแรกเริ่มที่แสดงถึงบทบาทการเป็น “ลูกสาว” ของหญิงไทยทั้งในสมัยก่อนและอาจรวมมาถึงยุคสมัย

ปัจจุบัน ที่สามารถพูดคุยถึงความรู้สึกของตนเองให้ผู้ชมได้รับรู้ได้ โดยยังรักษาประเด็นเรื่องการพูดโกหก หลอกลวงและการพูดโอ้อวด เพื่อให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองนั้นเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมไว้ เนื่องจากเป็นประเด็นที่คณะผู้วิจัยมองว่ามีความสากลและพบเห็นได้ในทุกยุคทุกสมัย

ภาพที่ 1 การแสดงละครเวทีร่วมสมัย เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง”

ในฉากที่สะท้อนให้เห็นถึงการใช้สิทธิ์ในการเลือกหรือตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตของผู้หญิง

ในพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่อง “วิไลเลือกคู่” คณะผู้วิจัยพบว่า บทละครเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นบทบาทของสตรีในฐานะที่สามารถต่อรองหรือเลือกที่จะกำหนดชีวิตด้านการแต่งงานของตนได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมุ่งนำเสนอ เพื่อเปิดมุมมองให้เห็นว่าแท้จริงแล้วผู้หญิงเองนั้นก็มียุทธศาสตร์ในการเลือกหรือตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตของตน โดยไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังหรือดำเนินชีวิตตามกรอบหรือกฎเกณฑ์ที่ผู้ปกครอง พ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ เป็นผู้กำหนดตามขนบของสังคมไทยที่ดำเนินมาตั้งแต่อดีตจนถึงยุคสมัยนั้น เนื่องจากสังคมไทยในอดีตนั้นมีความเชื่อว่าผู้หญิงที่ดีนั้นต้องเป็นผู้ที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการเลือกคู่ครองที่ต้องเชื่อว่าบุคคลที่ผู้ใหญ่เลือกให้ นั้นเป็นคนที่เหมาะสมที่สุด เพราะผ่านการพิจารณาแล้วว่าเป็นผู้ที่มีฐานะ มีหน้าที่การงานที่ดี และหากใช้ชีวิตคู่ด้วยก็จะพบเจอแต่ความก้าวหน้า

อย่างไรก็ตาม บทบาทของตัวละครที่ชื่อ “วิไล” นั้น สะท้อนให้เห็นว่าการเลือกคู่ครองควรที่จะเกิดขึ้นจากตัวของผู้ที่จะต้องแต่งงาน มากกว่าการพิจารณาตามความเห็นชอบของผู้ปกครองเป็นหลัก ทั้งนี้บทบาทของผู้ปกครองในเรื่อง (คุณหญิงเขียวประติษฐราชการ) ก็สะท้อนให้เห็นว่าการให้สิทธิ์ตัดสินใจแก่วิไลนั้น เป็นสิ่งที่สมควรกระทำ เพราะการเลือกคู่ครองควรเกิดขึ้นจากพื้นฐานของความรักที่ทั้งสองฝ่ายต่างมีให้แก่กัน และไม่ใช่เรื่องที่ผิดหรือขัดต่อขนบแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ในพระราชนิพนธ์บทละครพูดเรื่อง “วิไลเรื่องคู่” ยังสะท้อนให้เห็นมุมมองของคน 2 อาชีพ คือ ทหาร และนักวิชาการ ที่ต่างเห็นว่าอาชีพของตนเองนั้นมีประโยชน์มากกว่าอาชีพการงานของอีกฝ่าย ซึ่งหากมองย้อนกลับไปสู่บริบททางประวัติศาสตร์ของไทย ก็จะพบว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นช่วงเวลาที่คุณะนักเรียนไทยที่ได้มีโอกาสไปศึกษาต่างประเทศนั้น กลับมายังประเทศไทย และเริ่มแสดงทรรศนะที่ขัดแย้งกับผู้รับราชการทหารในประเทศ โดยมองว่าทหารนั้นเป็นอาชีพที่

ไม่จำเป็นต่อประเทศ แต่ผู้ปกครองประเทศควรผลักดันให้ผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์ด้านต่าง ๆ จากต่างประเทศเข้ามา มีบทบาทในการบริหารประเทศในตำแหน่งต่าง ๆ มากกว่า คณะผู้วิจัยพบว่าประเด็นเรื่องการให้สิทธิแก่สตรีในการตัดสินใจ โดยเฉพาะด้านการเลือกคู่ครองนั้น เป็นประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งหากพิจารณาตามบริบทของสังคมไทย ปัจจุบัน ก็พบว่าบทบาทของสตรีในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ในปัจจุบันสตรีสามารถเลือกตัดสินใจได้ด้วยตนเอง มีสภาพการณ์แห่งการเป็นผู้นำ และได้รับการยอมรับจากสังคมเทียบเท่ากับผู้ชาย

ภาพที่ 2 การแสดงละครเวทีร่วมสมัย เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง”

ในฉากที่สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งของนายทหารกับนักวิชาการ (สงครามตัวแทน)

ในการประกอบสร้างบทละครร่วมสมัยจากพระราชนิพนธ์บทละครเรื่อง “วิไลเลือกคู่” นั้น คณะผู้วิจัยได้นำเรื่องราวของ “วิไล” ตัวละครหญิงจากเรื่อง “วิไลเลือกคู่” มาประกอบสร้างใหม่ จากที่ในบทพระราชนิพนธ์ดั้งเดิมเป็นเรื่องราวของการดูตัวเพื่อเลือกคู่ครองของ “วิไล” หลานสาวคุณหญิงผู้สูงศักดิ์ ที่จะลงเอยกับใครระหว่างนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญสถิติพยากรณ์ หรือนายทหารหนุ่มผู้กล้าแกร่ง ท่ามกลาง ความขัดแย้งด้านมุมมองที่มีต่อวิชาชีพระหว่าง “ทหารกับนักวิชาการ” ในการประกอบสร้างชิ้นใหม่เป็นฉากที่ 2 ในบทละครร่วมสมัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ “วิไล” เป็นหญิงสาววัยแรกแย้มที่มวลหมู่ภรรยามารุมล้อม และอยู่ในช่วงการตัดสินใจที่จะเป็นฝ่ายเลือกคู่ครอง ไม่ใช่การถูกเลือกเหมือนสังคมในอดีต โดยวิไลต้องคำนึงถึงภาพของการต้องทำหน้าที่ภรรยาทหาร และการทำหน้าที่ภรรยาของนักวิชาการ ทั้งนี้ ในฉากนี้คณะผู้วิจัยได้มีการปรับเรื่องราวเบื้องหลังให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน จึงได้สอดแทรกความขัดแย้งในเรื่อง “ทหารกับนักวิชาการ” เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพของสงครามตัวแทนที่กำลังปรากฏอยู่ในสถานะปัจจุบันของสังคมไทย ที่จะเห็นว่ามีนักวิชาการจำนวนมากพยายามนำเสนอความคิดหรือแนวคิดที่ขัดแย้งกับฝ่ายทหาร ซึ่งอยู่ในฐานะของผู้ปกครองหรือผู้บริหารประเทศมาโดยตลอด

ในพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่อง “หลวงจำเนียรเดินทาง” คณะผู้วิจัยพบว่าบทละครเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นภาวะของสังคมผ่านบทบาทของสตรีในฐานะของลูกสาวซึ่งถือว่าเป็นสมบัติสำคัญของพ่อแม่ ดังนั้น

การตัดสินใจใด ๆ จึงเป็นหน้าที่ของพ่อและแม่ โดยเฉพาะเรื่องการเลือกคู่ครองที่ควรขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของพ่อและแม่เป็นหลัก ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ประเด็นสำคัญของพระราชนิพนธ์บทละครพูดเรื่องนี้ใกล้เคียงกับพระราชนิพนธ์บทละครพูดเรื่อง “ตบตา” ที่สะท้อนประเด็นคตินิยมความเชื่อของคนไทยในอดีตที่ว่าการทำตามในสิ่งที่พ่อและแม่ต้องการหรือวางแผนไว้ให้นั้น เป็นสิ่งที่สตรีในฐานะลูกสาวควรเชื่อฟังและปฏิบัติ ดังนั้นในประกอบสร้างบทละครขึ้นใหม่ คณะผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการถอดรื้อโครงเรื่องเดิมออกไปและตั้งคำถามต่ออนาคตของตัวละคร “โสภา” ว่าชีวิตหลังการแต่งงานของเธอจะเป็นเช่นไร และเมื่อเธอมีลูกเธอจะทำหน้าที่แม่อย่างไร ในสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบันที่ผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นในสังคม

ภาพที่ 3 การแสดงละครเวทีร่วมสมัย เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง”

ในฉากที่สะท้อนวิถีคิดในสภาวะการณ์ปัจจุบัน

ในการประกอบสร้างฉากที่ 3 ในบทละครร่วมสมัยเรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ให้ตัวละคร “โสภา” จากพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวเรื่อง “หลวงจำเนียรเดินทาง” แสดงบทบาทแม่ที่ต้องอบรมเลี้ยงดูลูกสาว 2 คน โดยนำเสนอผ่านความเป็นปัจจุบันและได้ดึงเอาวิถีคิดที่ค่อนข้างจะเป็นปัจจุบันของผู้หญิงมานำเสนอในมุมมองของแม่และลูก ทั้งนี้ผลจากการรื้อสร้างและการตีความใหม่ได้สะท้อนให้เห็นว่าแม่เวลาจะเปลี่ยนไปแต่ความเชื่อในเรื่องลูกสาวเป็นสมบัติของพ่อแม่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

การสืบทอดและต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในมุมมองของศิลปะการแสดงร่วมสมัย

ในขั้นตอนการประกอบสร้างบทละครเวทีเรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” นั้นคณะผู้วิจัย ได้ให้นักศึกษาที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะด้านศิลปะการแสดงทดลองจัดแสดงละครเวทีจาก บทพระราชนิพนธ์ฯ ทั้ง 3 เรื่องของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มาทดลองจัดแสดง โดยได้จัดแบ่งนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม กำหนดให้กลุ่มที่ 1 ดำเนินการจัดแสดงละครเวทีพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัว เรื่อง วิไลเลือกคู่ กลุ่มที่ 2 ดำเนินการจัดแสดงละครเวทีพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัว เรื่อง ตบตา กลุ่มที่ 3 ดำเนินการจัดแสดงละครเวทีพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัว เรื่อง หลวงจำเนียรเดินทาง และ กลุ่มที่ 4 ดำเนินการจัดแสดงบทละครเวทีที่ประกอบสร้างขึ้นใหม่ เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง”

ผลจากการทดลองดังกล่าวทำให้นักศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม สามารถซึมซับทำความเข้าใจในพระราชนิพนธ์ บทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งถือเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ในเรื่องพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระองค์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในการดำเนินการทดลองจัดแสดงบทละครเวทีที่ประกอบสร้างขึ้นใหม่ เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” ยิ่งก่อให้เกิดการต่อยอดพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระองค์ในมุมมองของศิลปะการแสดงร่วมสมัยที่สะท้อนสภาวะสังคมในปัจจุบันอีกด้วย

ความตระหนักเรื่องความสำคัญในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติแก่ผู้เข้าร่วมการอบรมและผู้เข้าชมผลงานผ่านผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะการแสดงร่วมสมัยที่สะท้อนสภาวะสังคมในปัจจุบัน

ผลจากการจัดแสดงศิลปะการแสดงร่วมสมัย เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” พบว่า เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจในพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้อย่างลึกซึ้งจนสามารถจัดแสดงละครของพระองค์ได้ อีกทั้งยังสามารถต่อยอดตีความจนเกิดเป็นบทละครใหม่เรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” ที่ยังคงสามารถเชื่อมโยงพระราชนิพนธ์มาสื่อสารกับโลกปัจจุบันได้อย่างแนบเนียน

นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมการเสวนาทางวิชาการหลังการแสดง ข้อสรุปจากนักวิชาการที่มีต่อเวทีการเสวนาหลังละครในวันนั้น ได้ให้ข้อสรุปจากการชมละครไว้ว่า “งานชิ้นนี้เป็นงานที่ Reconstruction ความ เป็นหญิงที่ถูกกดทับอยู่ในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ละครได้เปลี่ยนโครงสร้างใหม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเขาได้พูด เขาจะพูดอะไรบ้างเป็นการโต้กลับที่น่าสนใจ แล้วก็ไม่ได้เป็นการโต้กลับแบบถอนรากถอนโคน แต่เป็นการโต้กลับที่อยู่ในทางของบทละครเรื่องเดิม เพื่อที่จะยืนยันว่าบทละครเรื่องนั้นสื่อสารกับโลกและไม่ได้กดทับความเป็นหญิง แต่กำลังจะพูดว่าหลาย ๆ ครั้งที่เราเห็นถูกกดทับ ไม่ได้แปลว่าศิลปินอยากกดทับ แต่เป็นสังคมและโครงสร้างที่มันกดทับและเมื่อมันข้ามยุคข้ามสมัยมาแล้วความ Immortal หรือ ความเป็นอมตะของมันไม่ได้อยู่กับฟอร์ม ไม่ได้อยู่กับยุคสมัย แต่อยู่ที่แก่นเรื่องที่สื่อสารและบอกโลกอย่างแท้จริงว่าโลกก็เป็นแบบนี้ ละครเรื่องนี้อยู่ใน Trend ศิลปะแบบใหม่ที่ปฏิเสธการเล่าเรื่องแบบที่มีเส้นเรื่องปกติ ไปสู่การเล่าเรื่องแบบเศษส่วนที่มีการเล่าเรื่องปฏิเสธโครงสร้างไปเลย เป็นการใช้ฟอร์มของศิลปะเพื่อตอบโต้อุดมคติทางสังคม”

สรุปผล

ผลจากการดำเนินการจัดแสดงละครเรื่อง “ลูกไม้ Why/วาย/วัย ปวง” และการถอดบทเรียนผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus-Group) ซึ่งประกอบไปด้วยคณะผู้วิจัย นักแสดง และผู้ชมสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการต่อยอด เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ผ่านมุมมองของศิลปะการแสดงร่วมสมัย โดยมีที่มาจากการศึกษาสังเคราะห์ และประกอบสร้าง จากพระราชนิพนธ์บทละครพูดชวนหัวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมการอบรมการแสดง นักแสดง และผู้เข้าชมผลงานสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงร่วมสมัยยังได้รับรู้และเกิดความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ และเกิดสำนึกในการเผยแพร่ศิลปะการละครรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวให้เป็นที่ประจักษ์

References

- Government Saving Bank. (2002a). *Somdej Phra Maha Theeraraj Chao: Inimitable Intellectual of the Royal-written and Philosophy of Life (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า บทพระราชนิพนธ์และปรัชญาชีวิต พระปรีชาญาณเลิศล้ำเกินกำหนด)*. Bangkok: Style Creative House.
- _____. (2002b). *Somdej Phra Maha Theeraraj Chao: The Royal Biography, 45 Years of Dynamic of Period (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า พระราชประวัติ 45 ปีของการเปลี่ยนแปลง แห่งยุคสมัย)*. Bangkok: Style Creative House.
- Malakul, Pin, M.L. (1975). *Drama Theatre Works of Phra Bat Somdej Phra Ramathibodi Si Sinthra Maha Vajiravudh Phra Mongkut Klao Chao Yu Hua, The King of Siam (งานละครของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม)*. Bangkok: Thai Watana Panich.
- Pattaranukrom, Phenprapha. (2006). *Male and female dimensions in social welfare (รายงานการศึกษามิติหญิงชายในสวัสดิการสังคม)* Bangkok, Srinakharinwirot University
- Prachakul, Nopporn. 2009. *York Ak Sorn Yon Kwam Kid Volume 2: Social Studies Issues (ยกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา)*. Bangkok: Read and Vi Pa Sa Publishing Houses.
- Vajiravudh, King of Thailand. (1963). *Bot lakhonphut ruang minpramat san, topta, chuai amnat, lae nam yok ao nam bong (บทละครเรื่องหมื่นประมาทศาล, ตบตา, ฉวยอำนาจ, ทนายเอกเอาหนามบ่ง)* Bangkok: Kurusapa Business Organization.
- _____. (1969). *The Play: wang tee, true friend, good interpreter, wilai chooses a partner (ละครพูดเรื่องวังตี, มิตรแท้, ล่ามดี, วิไลเลือกคู่)*. Bangkok: Kurusapa Business Organization.
- _____. (1969). *Lakhonphut ruang khanom som kap namya, luang chamnian done thang, phongphang, ploi kae (ละครพูดเรื่องขนมผสมน้ำยา, หลวงจำเนียรเดินทาง, โพงพาง, ปล่อยแก่)*. Bangkok: Kurusapa Business Organization.
- Waewhong, Noppamas. (2007). *Introduction to Dramatic Arts (ปริทัศน์ศิลปการละคร)*. Bangkok: Academic Publishing Project Faculty of Arts.